

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fel oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendőek a Szent-István-Társulathoz.

Tanítói szakvizsgálat.

Margitai József, a csáktornyai áll. tanítóképző-intézet igazgatója a «Néptanítók Lapja» m. é. 38. számában a tanítói tanfolyamok eszméjét veté föl; eltekintve ama czélzattól, a mely szerint az ily vizsgálatok tán csak épen a kormány által kinevezett bizottság előtt tartatnának meg, elegendő helyesen indokolja annak életbe való léptetését.

Egyike lévén azoknak, kik hazánkban eme eszmét megpendítették, talán egyike is azoknak, kik ezt legkorábban kívánták és hozzászóltak a mult század utolsó évtizedében; mielőtt a dolog egy-két lényegesebb kérdéséhez hozzászólnék, szükségesnek tartom köztudomásra adni, hogy az ő főmagassága, a biboros hercegprimás úr által a püspöki rendszabályok és tantervek revideálására 1894. 95 és 96. évben egyházi és világi tanerőkből kiküldött bizottság buzgón teljesített munkálatai között kifejezésre jutott a szakvizsgálat életbeléptetése iránti kíváncsi is, melyre nézve a nevezett bizottság kisebbsége a következő javaslattal járult a munkalat kiegészítéséhez.

1. Tanítói, kántortanítói állomásra végleges alkalmazással csak oly tanító jogosult, ki legalább három évi gyakorlati működéssel bír, s ezen idő alatt az illetékes vizsgáló-bizottság előtt a «gyakorlati szakvizsgát» sikerrel kiállotta.

2. Tanító, ki a gyakorlati szakvizsga letetését gyakorlati működésének harmadik évében letenni elmulasztaná: pályázatok alkalmával csak a szakvizsgázott tanítók hiányában terjeszthetők föl kijelölés végett.

A gyakorlati szakvizsgálatokról.

1. A gyakorlati szakvizsga célja: ösztönözni a fiatal tanítót önképzésre azután is, midőn már mint tanképesített tanító a gyakorlati pályán működik.

2. Minden egyházmegyében egy szakvizsgáló-bizottság van hivatva a vizsgálatot teljesíteni.

3. A gyakorlati szavizsgáló-bizottság tagjai:
a) az egyházmegyei főtanfelügyelő vagy annak helyettese, mint a bizottság elnöke;

b) a főpásztor által kinevezett s a gyakorlati életben kiváló érdemeket szerzett egy iskolalátogatóból és ugyancsak a gyakorlati életben elismert tekintélyvel bíró három tanítóból, kik közül egyike kántortanító, egyike osztatlan népiskolai tanító s a harmadik osztott népiskolában működő főtanító vagy igazgató-tanító.

4. Gyakorlati szakvizsga minden év június havának második felében a főtanfelügyelő által kijelölt napon — napokon tartatik a vizsgázók számarányához képest.

5. A gyakorlati szakvizsgára jelentkezők a vizsgák előtt működési bizonyítványaik kapcsán egy hónappal előbb kötelesek jelentkezni.

6. Tekintettel a gyakorlati szakvizsga czéljára, tárgyai:

a) módszertan és annak gyakorlati alkalmazása;

b) zene, ének;

c) a népiskolai törvények s a római kath. népiskolai rendszabályok és utasítások ismerete.

7. A gyakorlati szakvizsga sikeres letévése után a bizottság által egy külön bizonyítvány állítandó ki, melynek osztályzata: *jeles, jó és elégséges* lehet.

8. Az osztályzatok megállapítására azonban a vizsgázó gyakorlati működéséről szóló bizonyítványa mindenkor mérvadó.

9. Az elégtelen osztályzatot nyert vizsgázó mindannyiszor a gyakorlati szakvizsga ismétlésére utasítandó, míg elégtelen osztályzatot nyert tárgyából a vizsgát a kellő sikerrel le nem tette.

10. Tanítók, kik a nyert osztályzattal nincsenek megelégedve, vagy időközben nagyobb gyakorlati ismereteket sajátítottak el, osztályzataik javítására mindenkor jelentkezhetnek a vizsgára, s ha czéljukat értékék, részükre új bizonyítvány állítandó ki.

11. A bizonyítvány szövege:

BIZONYÍTVÁNY.

Az ..... egyházmegye főpásztora nagyméltóságú N. N. püspök által kinevezett alulírott gyakorlati szakvizsgáló-bizottság előtt a mai alulírott napon N. N. tanító megjelenvén, a gyakorlati szakvizsga tárgyaiból a következő osztályzatot érdemelte ki:

1. módszertan s annak gyakorlati alkalmazása: .....

2. zene:

a) orgona .....

b) hegedű .....

c) fuvohangszerek .....

d) ének .....

3. népiskolai törvények és szabályok ismeretéből: .....

Melynek hiteleül adtuk jelen bizonyítványunkat.

Kelt ..... év ..... hó ..... n.

N. N.

A bizottság tagjai:

N. N.

A bizottság elnöke.

N. N.

N. N.

P. H.

E javaslat igazolja, hogy a kath. tanítóság soraiból kelt számyra az eszme és hogy ezzel a kath. tanítóság hivatásának oly magaslatára helyezkedett, mely méltó a legodaadóbb figyelemre és megvalósítása, ha nem is mindenben ugyanaz, de lényegében mégis visszavezet a mult század közepé táján alkalmazott főtanítói képesítésre.

Azonban az okok, melyek a szakvizsgálat életbeléptetését kívánják, korántsem mindenben azok, a melyeket Margitai fölemlít. Nem is szabad, hogy az legyen, mert ezzel csak a tanítóképző-intézeteknek a tanítóképzésre ható gyengeségére utalnánk, hanem elég helyesen azon kiinduló pont, a mely szerint annak életbeléptetését a tanítói állás magasabb színvonalának emelése teszi kívánatosná. Ez utóbbinak mondója vagyok én is, csak hogy még tovább megyek. Kívánatosnak tartom legelső sorban azért, hogy a tanító azt a társadalmi és közművelődési színvonalat érje el, a melyen állania kell neki s a melyet a képzőben csak azért nem tulajdoníthatott el, mert az anyagalmazt az lehetetlenné tette. Miért is az által, t. i. a szakvizsgálat által *egyenesen kötelezőleg utalva legyen arra, hogy a képzőben nyert ismeretei csak mintegy szilárd alapzatú támaszai legyenek a további önképzésre*, a melyet, fájdalom, tanítóink, igen csekély részt kivéve, az oklevél értékénél fogva, mely minden néven nevezendő állásra egyaránt jogosít, társadalmi szereplésre is biztosít, teljesen fölöslegesnek tartanak.

És épen azért kívánatos oly nagyon, hogy az oklevél értéke egy oly vizsgalattal is emeltessek, a mely kényszerítsen arra, hogy egy kellő pedagógiai elméleti és gyakorlati tudással rendelkező egyénekből összeállított bizottság előtt bizonyos

időközben minden tanító számot adjon arról: miként tudja a képzőben nyert ismereteket lelek és módszertanilag akként érvényesíteni a gyakorlati életben, a miként azt a pedagógia megköveteli. Másrészt pedig feleljen meg arról, hogy szociális tevékenységében minő uton halad és minő eredményeket remél működése által elérni.

Pedig hát, ha valakinek, úgy a tanítónak volna ideje arra nézve, hogy ismereteit gyarapítva, szakkörébe vágó olvasmányokkal hasznosítsa az időt.

Népet nevelni nem elég, hogy az előirt tananyagot a tanult módszertani berendezések szerint úgy, a hogy elvégezzük. Oda több kell! Anynyira több, hogy inkább a tananyag rövidüljön meg, mintsem a tanítás, a nevelés lényege: *az öntudatos cselekvés és teremtés közvetítés.*

Az öntudatos cselekvés és teremtés közvetítésére — azt meg kell vallanunk — csak részben elég a tanítóképzőben szerzett ismeret. Ahhoz több kell és pedig a szerzett ismeretek alapján szerzendő és öntudatos cselekvésre utaló olyan elméleti és gyakorlati ismeret, melyben az Ige a megvalósulással érintkezik. Ezt pedig másként elérni nem lehet, mint a már szerzett pedagógiai ismereteknek lélektani, filozófiai és szociológiai kifejlesztésével ott kint az életben.

Az a tanító pedig, ki ezt a tudást meg nem tudja vagy akarja szerezni, az vagy tudásához mértén alkalmaztassék, vagy keressen magának oly helyet, a hol a kívánt ismeretekre vagy kevésbbé, vagy egyáltalán szükség nincs.

De ám azért itt sem volna tanácsos, sőt nem is szabad szélsőségekbe esni és egy tudósnek összes ismereteit, tárházat követelni, de annyit igen és mindenestre, hogy a nevesebb és a korra, ebben a nemzeti és közművelődési életre irányítólag ható egyéneket saját munkájuk elolvasásából és tanulmányozásából ismerjék meg.

Fenelonnak, Eötvösnek, Lubrichnak, Felmérinek munkája mindig előttem lebeg, valahányszor mint pedagógus gondolkodom és cselekszem.

És ha megismerték, adjanak róla számot és az erre vonatkozó kérdések megfejtése képezze az igazi pedagógiai tanképesítőt és ezzel szemben a mai tanképesítő csak a tanításra jogosult alapvizsgának tekintessék, hol, megvallva az igazat, sok esetben a szerencse szeszélyétől is függ a jó képesítés.

Mindez azonban csak akkor lesz lehetséges, ha kellőleg gondoskodva lesz a kényszerítő és serkentő helyzetről is, mely ifjainkat az önképzésre utalja.

Mert meg kell ám azt is gondolni, hogy minden kötelezettségnek föltételhez és teljesítésre bizonyos jutalomhoz kell hogy kötve legyen.

Ily föltétel volna: 1. az, hogy a ki a szakvizsgálatot öt éven belül letenni elmulasztaná, annak a korpótléka csak attól az időtől kelteződnék, a mikor ebbeli köteletségének megfelelt; 2.800 koronánál jobb javadalmazásra csak az volna joga-

sult pályázni, ki a szakvizsgálatot sikerrel kiállotta.

A serkentésre nézve azonban az volna a legkielégítőbb, ha a tanítói fizetéseket a tanító értelmiségéhez és társadalmi állásához mérten akként rendeznék, hogy azokat 1200, 1600 és 2000 koronás javadalmazásokra osztanák, akként, hogy a középszintű járandóságokat, mint az államsegélyeket, az adóhivatalból kapják a tanítók *a nélkül, hogy ez által iskolájuk felekezeti jellege csak egy szemernyi jogcsontítást is szenvedne.* Egyébként a tanítói fizetések rendezésének előbb-utóbb reform alá kell jutni, mert a 800 korona alapfizetéssel és a korpótlékkal, melynek arányában a családtagok száma és az azok iránt tartozó családfelei kötelezettségek is szaporodnak, teljes lehetetlenség élni, ruházkodni és az önképzésre törekvő igényeket kielégíteni.

És a fizetésnek az én tervem szerinti rendezése épenséggel nem kerülne valami rendkívüli nehézségekbe, csak akarni kell.

A tanítói fizetéseknek ily lépcsőzetes beosztása alapján azután lehetne beosztani a pályázati jogosultságot. Így az 1200 koronás állásra alkalmazhatók volnának az alapvizsgálattal bíró tanítók, de már az 1600 koronára nem, annál kevésbbé a 2000 koronás állásra, a melyre csakis azon tanítók bírnának pályázati jogosultsággal, kik mint kitűnő tanerők a szakvizsgálat bizottságának tagjaiul is ki vannak nevezve.

Természetes, hogy a fizetésrendezésnek összefüggésben kellene lenni a helyi viszonyok körülményeivel is és így városokban a lakosság arányához képest emelkednie a fokozat javadalmazása.

Ebben az esetben a korpótlék teljesen fölöslegessé válnék.

Tehát első sorban bármily szépnek, hasznosnak jónak, czél- és okszerűnek is tartatnék a szakvizsgálat meghonosítása, az a tanítóság részéről csak azon esetben fog kedvezőleg fogadtatni, ha a követelményekkel szemben az ő anyagi ellátása is a tanítói álláshoz méltóan fog rendeztetni, különben nyűg, teher marad, ha abban még oly ideális is a czél.

A fentebb elmondottakat kell föntartanom még azon esetre is, ha a képzőbe csakis a középiskola IV-ik osztályából nyerjük is növendékeinket. Sőt mi több, az önképzésre utaló, úgy mondjam, kényszerrel, még akkor sem tartanám feleslegesnek, mert hisz a fiatal kor kevés kivétellel mindig megtartja abbéli gondolkodását, hogy a tanulmányok befejezése teljesen elég az életben a kiválasztott pályán való eredményes működésre.

A bevezetésben említett bizottság kisebbsége teljesen tisztában volt a tanítói képzés továbbfejlesztésének föladatával és kívánatával, de tisztában a nehézségekkel is.

De hogy e tekintetben mégis valami történjék, az ismertetett javaslatban a szakvizsgálat egyelőre, mint látjuk, nem ok nélkül a lehető legkisebb térré szorul. Így is örvendetes, hogy az

eszme hódított s most már nem kétlem, lesz foglalása is.

Én is reménnyel zárom soraimat; de abban a reményben, melyben nemcsak a tanító értelmisége iránti kívánatok, hanem az anyagi ellátásra vonatkozó követelmények teljesítése is befoglalalvák.

Bertalan Vincze.

E közleményt közzétettük, de tárgyával, a tanítói vizsgálatokat illetőleg, nem értünk egyet. Ha a jegyzőnek, ügyvédnek, doktornak stb.-nek megfelelő szakvizsgálat után semmiféle iskolaszertű vizsgálatra nincs szüksége állásának betöltéséhez, akkor miért a tanító-oklevelet ennyire leértékelné. Adjon a tanképesítő vizsgálat annyi tartalmi súlyt a tanítói oklevélnek, a mennyit a mai kor viszonyai sürgetnek. Ez az egyedüli tiszta álláspont, a mely a tanítóság tekintélyével is összefér. Legyen már egyszer vége annak a sok éretlen reformtörekvésnek; mert még az igazi munkás is, a ki különben a tettek mezején fárad, az eszmék megtestesítésében izzad, még az ily igazi munkás tanítóságból is kihal az a nemes önbizalom, mely a nevelői működéshez szükséges lelkes hivatás-szeretetnek a forrása. *Szerk.*

Az állami népiskolák számára kiadott új utasítás rövid ismertetése.

Ha az észrevétel pedagógiai, didaktikai, vagy módszertani utbaigazítást foglal magában, név említése nélkül vita alá bocsátandó és a figyelemztetés csakis szótöbbséggel hozandó határozattal vehető jegyzőkönyvbe; minden másnemű észrevétel vita nélkül kerül jegyzőkönyvbe, de a tanítói egyéniség érvényesülésének útját vágni nem szabad.

2. Az osztálytanítók jelentést tesznek az elévzett tananyagról, a növendékek viseletéről és szorgalmáról.

3. Tanácskoznak az iskola beléletének minden kérdéséről, nemkülönben a tantárgyak módszeres tanításáról, a tanítás és nevelés összhangzatos vezetéséről.

4. A tantestület tárgyalja az igazgató esetleges javaslatait.

5. Készítenek szabályzatot a külső és belső iskolai rendről, ezt a gondnokság véleményével jóváhagyás végett a kir. tanfelügyelőhöz küldik, a szabályzatot a szükséghez képest évről-évre átvizsgálják és esetleg módosítják.

6. Bármely határozat ellen bármely tag föllebezhet a tanfelügyelőhöz az üléstől számított öt nap alatt.

Az igazgató tiszteletdíja: 1—2 tanítós iskolánál semmi; 3—6 tanítósánál 100 korona; 7—12 tanítósánál 200 korona; 13 és több tanítósánál 300 korona.

Ő készíti javaslatot az osztályok beosztására, s beírt tanulóknak osztályonkénti szétosztására nézve. Minden rendeletet, gondnoksági határo-

zatot az egyes tagokkal, ha őket érdekli, eredetben láttamoztat. Látogatásakor az akkor traktált tárgyból kérdést intézhet, vagy intéztethet, hogy a naplóban elvégzettnek jegyzett tananyagról meggyőződhessek.

Ha valamelyik tantestületi tag egy hónapra át 12 félnapot egyfolytában vagy szakadozottan mulaszt, ezt a kir. tanfelügyelőnek a mulasztás okának megjelölésével bejelenti. (Vajjon, miről jó ez?)

Egy heti helyettesítésnél saját hatáskörében intézkedik.

Örködik, hogy mások a tanítói tekintélyt meg ne sértsék, mely esetben megtorlás végett — tekintve, hogy a tanító közhivatalnok — az egész ügyről kimerítő jelentést tesz a tanfelügyelőnek.

Nem szabad az iskolában privátát adni; nem szabad a tanítók számára ajándéktárgyak vásárlása czéljából a tanulók között gyűjtést indítani.

Iparkodjak az igazgató tanítótársaival vállvetve ifjúsági egyesületet alakítani. (Ez ügy erkölcsi, mint nemzeti szempontból nagyon okos intézkedés!)

Megjelöli az utasítás az iskolaszolga teendőit, melyek: az összes helyiségnek tisztántartása, fűtése, szellőztetése; vigyáz, hogy a tanulók az épületben, az iskolai butorokban, tanszerekben kárt ne tegyenek, ha tesznek, ezt az igazgatónak bejelenti; őrzi a reá bízott tárgyakat és teljesíti az igazgató és a tantestület által reábízott teendőket. Ha az egyes tantermekben nem kellőleg végezné a dolgát, erről a házirend keretében az osztálytanító rendelkezik, avagy az igazgatótól kér intézkedést.

Nagyon helyes észrevételeket közöl az utasítás a fegyelmezésre vonatkozólag. Az eljárás foka a régiék azzal a megjegyzéssel, hogy a bennmarasztás csakis fölügyelet mellett történhetik.

A III. rész egészen a régi intézkedéseket reprodukálja. Az építésre, a berendezésre vonatkozó utasításai higienikus szempontból igen helyesek, de szinte kivihetetlenek vagy tulságos sokba kerülnének, a mennyit maga az állam se áldoz bármely iskolánál. Annál több hasznát veheti a tanító az itt szereplő költségvetési és számadási direktíváknak.

Ezekben kimerítően ismertettem az új gondnoksági utasítást, mire az összes tanítóság oly kíváncsian várt. Hogy a várakozást kielégítette-e, a közlöttek után kiki megfelelhet önmagának. Kistelek.

Váczy István.

Hazaszeretet és az ima.

Lenyugodott a nap, elhangzott az estharangszó, az égboltozatnak kigyuladtak apró mécsesei. Nézem, nézem az égbolt milliárdnyi csillagait és Isten tudja miért, Petőfi egyik költeményére gondolok. Szemeimmel azt keresem a sok fényes, ragyogó égitest között, vajjon melyik a hazaszeretet csillaga?

Talán az, melyik oly lobogva ég odafönn?

Annak kell Jennie, hisz ő mondá: «Szép csillag a honszeretet, gyönyörűségesen ragyog». Csak az faj a lelkennek, hogy ezt is hozzátette: «Szegény hazám, szegény hazám te, neked kevés van ilyen csillagod».

Elgondolkozom rajta és elhiszem, hogy e sok apró lángocska között ott kell ragyognia azon emberek csillagának is, kik ezt a földet, ezt a hazát szeretik; de arra úgy félek gondolni, de azt nem merem elhinni, hogy szegény hazánknak oly kevés az ilyen tündöklő csillaga.

Nem merem elhinni, már azért sem, mert hazámat nagyon szeretem és mert tanító vagyok. Mi tanítók, kiknek az a kötelességünk, hogy megtanítsuk gyermekeinket tisztelni, szeretni e hazát, úgy félünk arra gondolni, hogy növendékeink nem értik meg szavunkat, hogy nem fognak úgy érezni, mint mi szeretnők. Pedig ezzel is le kell számolnunk, mert bizony lesznek közöttük ilyenek is elegendő. És épen azért, mert ez faj a szívünknek, arra kell törekednünk, hogy javítsunk a bajon tehetségünk szerint.

Csend van a faluban, mélységes csend, elhangzott az estharangszó, csupán a szívem dobog; sötét van körülöttem, nagyon sötét, de az égen a hazaszeretet csillaga ott ragyog és azt mondja a szívem, a bajon lehet segíteni; azt mondja az ének fényes csillaga, a hazát szerető emberek csillagának mindig lesz hely, az éjnek égő pontcskákkal kivarrt sötét fátyolán. Hiszek a csillagnak, meghallgatom szívem szavát és tovább gondolkodom.

Gondolkozom és úgy hiszem, igazam van, mikor ezt mondom: Ha megakarjuk szeretetelni a hazát, tanítsuk meg előbb szívből imádkozni a gyermeket.

A hazaszeretet és ima olyan rokon egymással! A ki nem tud imádkozni, miként tudná szeretni e hazát? A ki nem tud szeretni, tudna-e kérni valamit e hon számára valaha? Határozottan állítom, ha azt akarjuk, hogy növendékeink szívében gyökeret verjen a hazaszeretet, először ismertessük meg velük a mindenség Urát, ki áldó kezét kiterjeszti erre a földre is, hol bölcsönket ringatta jó anyánk, hova majdan koporsónkat is teszik. Igen, tanítsuk meg előbb a gyermeket Istent imádni, azután könnyebb lesz megszeretnünk a hazát.

Fordítsunk tehát gondot a vallásosságra, nyilván imára a gyermekkel együtt a tanító ajaka is, akkor majd megtanul szívből imádkozni a gyermek is.

És ha majd a gyermekek áhítattal tudnak imádkozni, nem fogják elfelejteni ezt sem: «Mikor imádkoztok, kezeteket összetéve, a hazát ne feledjétek, küldjétek egy fohászt érte!»

Oh, tanítsátok meg imádkozni a gyermeket, hisz oly sokszor lesz szüksége az imára ez életben! Oh, tanítsátok meg tisztelni, szeretni a földet, hisz oly nagyon nagy szüksége van reá a hazának! Tanítsátok meg és Isten áldása legyen rajtatok, kedves Testvéreim!

Próbáljuk meg hát a kicsi szívbe imádatot önteni Isten iránt; próbáljuk meg szeretetet önteni a haza iránt, hiszem, hogy sikerülni fog.

Nézek, nézek az éjszakába és olyan fényesnek találok az égbolt valamennyi csillagát, talán mindegyik a hazaszeretet csillaga? Azt érzem én is, hogy «Pillámon egy könyv rengedez», én Istenem engedd azt hinnem, hogy a magyar nép hajnalának harmatcseppje ez.

Sopron-Ujlak.

Oszoly Jolán.

Miként fejlődhetnék a tanítóegyesületi élet hazánkban s miként válnék az úgy a tanítói közszellem ápolására, valamint a tanügy javára?*

E kérdésre szerény véleményemet a lehető legtárgyilagosabban kívánom kifejtetni a nélkül, hogy véleményemnek, fejtegetésemnek bármely irányban is élt adai szándékoznám s a nélkül, hogy bármely érdekköröket vagy személyeket olyképen akarnék érinteni, hogy az a támadás a csipkedés látszatát viselné magán. Célom a kérdéshez legjobb meggyőződéseim szerint, tanítói működésem alatt szerzett személyes tapasztalataim, a kartársakkal folytatott eszmecsereim és olvasmányaim alapján röviden hozzászólni.

A tanító-egyesületek létjogosultságáról manapság szólni már legalább is túlhaladott álláspont. Azért azoknak szükségességéről s létezésük jogosultságáról nem szólok. De minék is? Van-e közöttünk csak egy is, a ki a tanítógyűléseknek ellensége volna: van-e csak egy is, a ki a tanítógyűlések hatását nemcsak a tanügyre, de kiváltképpen a kartársi szeretetre, a tanítói közszellem ápolására üdvösnek, hasznosnak, szükségesnek né tartaná? Igen, ma már tisztában vagyunk azzal, hogy a közöcsél felé törekedő, egy pályán működő egyéneknek tömörülniök kell, hogy ügyök előbbrevitelén vállvetve munkálkodjanak. Ezt kell tenniök a tanítóknak is. Miként a gyémánt saját porában köszörülve nyeri ragyogó, szikrázó fényét s hatványozott becsét: úgy a tanítók is a hasonlókkal való kölcsönös érintkezés által, az egymás iránti szeretet, az egymásra való hatás által nyerhetnek szellemi és anyagi értékökben s vajjon hol van meg erre leginkább a kedvező alkalom? Nem a tanítógyűléseken?

De ehhez szükséges az erős, egészséges tanítói közszellem, szükséges, hogy a tanító a mellett, hogy minden embert nem csak állása, hanem egyéni értéke szerint is becsüljön, becsülje meg első sorban önmagát, állását, legyen büszke állására, szeresse azt nemcsak mint kenyéradó pályát, de szeresse azon rózsáért, melyek a szuro tövisek között mégis csak előbukkannak, hogy illatozzanak s szépségükkel felejtsék el a netaláni tüskeszúrásokat.

* Fölvastatott Vág-Sellyén a tanítóegyesületi kör gyűlésén.

Találkoztam egy úri emberrel, a ki mint X. Y. megyebizottsági tag mutatta be magát. Csak később sült ki, hogy kollega volt az Istenadta. Más alkalommal hallom, hogy egy társaságban egy kollega az előtte ismeretleneknek X. Y. póstamesternek mutatta be magát. Nem győztem csodálkozni! Ez a jó kollega azt hitte, hogy rangban előlépett, mikor a postakincstárral szerződést kötött a postai küldemények lelkiismeretes kezelésére. Vagy mit szóljak ahhoz a dendi fiatal úrhoz, a ki a világért el nem árulta volna, midőn gazdag földbirtokos bátyjával egy társaságban megjelent, hogy ő is azon 25 ezer főből álló hadseregnek tagja, a mely hadsereg javában fáradozik szép hazánk újra meghódításán! Hát az ritka eset, hogy a szerény «tanító» «néptanító» czimét egyik-másik kollega keveseili s legalább is «tanár» úrnak ezimezteti magát? Pedig hát ilyenek is vannak ám! Van-e ezekben tanítói közszellem? Szeretik, tisztelik-e ezek pályájukat? A válasz mindenestre tagadó. Az ilyeneknek különösen szükségük van arra, hogy minél gyakrabban érintkezzenek kartársikkal, hogy tapasztalják a gyémántpor üdvös hatását.

A tanító-egyesületekről szólva, szükségesnek látom néhány szóval azok multjába visszatekinteni. Segítségemre szolgál Dezseri Bielek Antal közleménye.

Az első tanítóegyesületet Diesterweg alakította meg Németországban 1832. évben. Hazánkban 1835. évben alakult tanító-egylet Gömör-megyében. Az első országos tanítói gyűlés 1848. évben, a második 1870. évben tartott meg. A hatvanas években megindult az egész vonalon az egyesületek alakítása, különösen buzgolkodtak a katolikus tanítók, a kik egy-egy esperesi kerületbe osztva tartották évi gyűléseiket a kerületi esperes elnöklése alatt.

Jól esik konstatálnom, hogy elődeink, kik a vág-sellyei esperesi kerületben működtek, már 1858. év június 15-én tartották első gyűlésüket Zsigárdon.

Végiglapoztam az ez időtől megőrzött jegyzőkönyveket s úgy találok, hogy a kerület, illetve kör működésének fénykorán már túl vagyunk s fájdalommal kell kijelentnem, hogy hanyatlunk, hanyatluk a régi buzgóság, hanyatluk a munkakedv, nincs meg annak az igazi közvetlen kartársi összetartozandóságnak érzete, mely elődeinket jellemezte, egybefűzte. Hol keressük ennek okát? Hiszen a viszonyok mind kedvezőbbek a tanítóságra nézve, mint a régebbi időben, a tanító társadalmi állása jelentékeny elismerésben részesül s habár még anyagi téren sok a kívánni valónk, de Istennek hála, ezen a téren is történt annyi, a mennyit egy szegény ország háztartása minden nagyobb rázkódtatás nélkül megbir.

Tanítógyűléseink nem eléggé látogatottak. S ha sajnálattal látjuk, hogy az esperesi kerület főtisztelendő papsága (tisztelet a kivételeknek) állandó távollétével tagadja meg az iskola és a templom közötti legbensőbb közösséget, a fölött

nem szabad egyszerűen napirendre térnünk, hogy a kartársakban is hiányzik a kellő ügybuzgóság, mert ez már határozottan megrovást érdemel.

Kovács Istrán.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

A csodagyermek. Ilyennek lehet nevezni a francia *Bertrand* Józsefet, a ki a XIX. század egyik legkitünőbb matematikusa volt; e mellett azonban voltak a zseniális embernek egyes bogarai, a milyen volt például, hogy nagy munkájából, a mely a végtelen kicsiny mennyiségekkel való számolással foglalkozott, csak két kötet jelent meg; kifejezni semmi áron nem akarta, mert előmunkálatai és jegyzetei elégték az 1870. I. évi francia-porosz háború alkalmával. A francia akadémia negyven halhatatlanja közé tartozott, a mult évben halt el. Utódja az akadémiában *Berthelot* lett, a nem kevésbé nagynevű kemikus, a ki közoktatásügyi s később külügyi miniszter is volt. Szokás szerint az utód székfoglalójában foglalkozik az előddel. *Berthelot* is megtette ezt *Bertranddal* s különösen két érdekes dolgot mondott el róla, melyekből kitűnik, hogy csodagyermek volt, még pedig abból a nagyon ritka fajtából, a mely mindvégig megtartja tüneményes elméjét s idő előtt nem esenevészedik el. *Berthelot* fölemlítette róla a következőket: *Bertrand* mondotta: «Kívánom, hogy *életrajzomba* fövegyék, hogy minden tanítás nélkül, önmagamtól tanultam meg olvasni». A kis *Bertrand* négy éves volt; anyja betegen feküdt s bátyját ágyból tanította; addig a gyermek képekönnyvében lapozott, s oda figyelt anyjára is; a képek alatt az illető állatok neve volt olvasható s a kis fiú addig gondolkodott és kombinált, a míg ezen aláírásokból az összes betűket fölismerte; s rövid néhány nap alatt meglepte hámuló családját azzal, hogy folyékonyan tudott olvasni. A csodagyermek között bizonyosan nagy ritkaság számába ment az eset. Ilyen elme mellett csaknem nem is csoda, hogy 11 éves korában már annyi ismerete és olyan érettsége volt, hogy bátran lehetett volna műegyetemre adni. *Bertrand* azonban mindvégig nem e tudományban való kiválóságára volt büszke, hanem arra, hogy önmagától tanult meg olvasni s ezt a körülményt életrajzába is kívánta fölvétetni. Hasonlít ebben a nagy *Pascalhoz*, a ki soha mértant nem látott s hét éves korában már önmagától jött mértani problémák megoldására. Bámulatraméltó agytek, a melyek elménk gépezetének titokzatos berendezése mellett vallanak.

Népnevelési egyesület Németországban. *Berlinben* évek óta létezik népnevelési egyesület, a mely egész Németországra kiterjeszti működését s a mely tagjait a társadalom minden osztályából válogatja s főleg ezeknek adományára számít. Nem szorosabb értelembé vett népneveléssel vagy népoktatással foglalkozik, bár tanügyi

kérdéseket is gyakran beszél meg, hanem inkább a nép művelését célozza. Felekezeten kívül áll s így inkább liberális az irányzata. Az egyesület közgyűlését júniusban fogja tartani *Brémában*; évről-évre vándorolni szokott ez a közgyűlés nagyvárosról nagyvárosra, hogy ezeknek érdeklődését egymás után fokozza s ezzel anyagi erejét fejleszse. A közgyűlés programjába több tanügyi kérdést is vett föl; arra nézve azonban még nem határozott, hogy közgyűlésén meg fogja-e beszélni a modern élet követelményeit leánynevelés dolgában; mert egyéb programmpontjai olyan számosak s olyan fontosak, hogy bizonyosan hosszadalmas diskusziókat fognak maguk után vonni, már pedig a közgyűlés két, legfőlebb három napig fog tartani; annyi idő alatt pedig nagyon sokat nem lehet végezni. A változatos programból kiemelünk néhány nagyobb érdekű pontot. Meg fogják beszélni, hogy miként lehetne művészettel nevelni a nép művelődését; ez tudvalevőleg a legújabb pedagógia egyik követelménye s *Wlassics* közoktatásügyi miniszter is járult annyiban megvalósításához, hogy népiskolák számára művészi faliképeket készített; jó ideje nem hallottunk azonban arról, hogy mennyire fejlődött ezen képeknek az ügye. Szó lesz még a közgyűlésen a nép és a tanulók előadó-képességének fejlesztéséről; de tudvalevőleg az sem új dolog nálunk; joggal lehetünk azonban kíváncsiak arra, hogy a berlini népnevelési egyesület miként akarja fokozni a nép előadó-képességét, a mire különben egyesületek volnának legalkalmasabbak. Továbbá követelni fogja a közgyűlés, hogy az ismétlő-iskolai kötelezettség egész Németországban hozassék be s egyöntetűen szerveztessék; utóbb adtunk arról hírt, hogy berlini tanítók ugyanezt kívánják városukra vonatkozólag. Tárgyalni fogják azt a kérdést is, hogy hol és miként rendezzenek be a nép számára olvasókönyveket és kölcsönkönyvtárakat és milyen terjedelemben. A német államok évről-évre meglehetősen áldozatot hoznak népkönyvtárak számára, s ime még az sem elég; e tekintetben szükségesnek tartja még nagyobb tevékenységet kifejteni az a berlini népnevelési egyesület, mely végre is magántársulat s túlnyomó részében magánosok adakozására és nagylelkűségére szorult. Az egyesület központi bizottságának jelentéséből kiemeljük a következőket: 1901. január 1-től április 15-ig nem kevesebb, mint 155 népkönyvtárt szervezett újra s hozott rendbe elhanyagolt népkönyvtárakat; támogatott 105 ilyen meglevő népkönyvtárat. Összesen 11.818 kötetet osztott közöttük szét, negyedfél hónap alatt, a mi buzgó tevékenységre vall; de magánosok adományaira lévén szorulva, kiemeli az a központi bizottság, hogy nem minden kívánalomnak tehet eleget. Könyvet kérő folyamodvány több mint 600 maradt elintézetlen a föntemlített oknál fogva az 1900. és 1901. évről. Ezért fordul az egyesület a társadalomhoz, nagyobb adományokra sarkallva különösen a tehetősebbeket. Így is számot tévő a munkássága

es buzgósa: s vajha lelkesedés mutatkoznék hazánkban keresztény népkönyvtárak alapítása körül, a mi olyan lassan és nehézkösen indult meg s olyan hamar akadt meg!

IRODALOM.

Kivonat a «Hivatalos Közlöny» 1901-ik évf. 24. számából. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő című könyvet: «Algebra a középiskolák számára. Irta: Borosay Dávid. Budapest, 1901. Szent-István-Társulat. Ára 4 korona 20 fillér»: a hivatalos bírálat alapján a középiskolák számára tankönyvvül (3557. éln. — 1901.) engedélyezte és az engedélyezett iskolai tankönyvek jegyzékébe felvette *Bírálat*. Algebra a középiskolák számára. Irta: Borosay Dávid bevezetés tanár. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat. 1901. Ára 4 kor. 20 fillér» című munkáról. A fentebbi című munkát örömmel olvastam, mert arról tesz tanúságot, hogy szerzője becsületese munkát végzett e könyv megírásával. Az anyagot könnyen és biztosan kezeli, írása mindig magyaros és könnyen érthető, világos. Nem ad többet, mint a mennyi okvetlenül szükséges, de semmit sem hagy el, a mi fontos és a mit a tanterv megkövetel. A sorrendet illetőleg a legnagyobb következetességgel jár el. Közvetlenül, egymásután csak oly igazságokat ad, melyek részint az előbbiekkal szorosan összefüggnek, részint a továbbiak megértésére mulhatatlanul szükségesek. Meglátszik minden egyes részéről, hogy szerzője nemcsak tárgyával van tisztában, hanem hogy jó tanár is, még pedig gyakorlott tanár. Minden egyes törvényt példákkal illusztrál, melyek ügyesen vannak megválasztva, oly módon, hogy a tanulóknak útmutatóul szolgálnak minden egyes különösebb esetenél is. A könyv terjedelme, tekintve, hogy öt osztály tananyaga van benne, nem nagy, 25 ívnel alig több. Ára elég mérsékelt (4 korona 20 fillér). Kiállítás a csinos, papíra jó, nyomása tiszta, könnyen olvasható. Mindezeket egybevetve, oly sok jó tulajdonsága van e könyvnek, hogy ha találunk is kisebb hiányokat, melytől egy könyv sem ment, különösen annak első kiadása, örömmel kell üdvözölnünk, mert tankönyveink között a legelsőik között foglal helyet. A fentebbiek alapján Borosay Dávid «Algebra»-ját a középiskolák számára engedélyezhetőnek tartom s engedélyezésre melegen ajánlom. Budapest, 1901 október 5-én. *Medveczky Lajos*.

VEGYESEK.

Jubiläum. Turkovich Mária, az egri Angolkisasszonyok intézetének érdemeiben gazdag tagja a napokban ülte meg fogadalmának ötvenéves évfordulóját. A jubiláns 1829-ben született Győrben s 1852-ben tette le zárdai fogadalmát. Az évforduló alkalmával gondos kezei alatt fölmevekedett hajdani tanítványai jókívánságok sokaságával árasztották el.

Egy iskolaszéki tag fölolvása. A budapesti koronaór-utcai elemi népiskolában Toth Marton iskolaszéki tag az elemi népiskolai tanítás és nevelés bajairól és nemzeti irányáról érdekes fő olvasást tartott, a melyben sok figyelemreméltó és üdvös újítást ajánlott a magyarság érdekében az illetékes körök figyelmébe. Némely iskolákkal szemben kifogásolta a tanítás tiikkasztó szárazságát, mely homoksziválgatásig aszalja a gyermek fogékony lelkét. Helytelteltette, hogy az események ismertetését ritkán kiseri lélektani megoklás és vonatkoztatás az életviszonyokra; hogy tegyelm momentumoknál nem mindig hozzuk mozgásba az erkölcsi rugókat. Örömmel tapasztalta ugyan, hogy a népiskolák belső életét általában dicséretes hazafias szellem lengi át. De ha némely intézet működését a faj-és hazaszeretet lelkével vizsgáljuk, látjuk, hogy egyes tanítók előadásából hiányzik a hazafüli és honleányi lelkesedés és lelkesítés. A multban követett hibás kultúrpolitikánk sikertelenségéből, a germanizáló törekvések erőszakosságából azt következteti, hogy a magyar szovizmust népevelésünk hitágazatává kell emelni.

A gyermek fogékony lelkébe kell vénsni a meggyőződést, hogy életüdvét csak mint magyar találhatja meg e hazában. Fölolvású kárhoztatta ezután a magyar társadalom magatartását az ellenséges forgatagban. Megrója, hogy egy magyarul nem tudó német vendég kedvéért egész magyar társaság német társalgásra vetemedik s hogy alig találkozik önértetes hazafi vagy honleány, ki e miatt az élhéttelenség miatt röstelkednék. Rámutatott ezután az iskolai könyvek káros és izléstelen helytelenségeire. Kerülgetik vagy ködbe burkolják a Bécsnek kesernyész izü történeti igazságokat. Nemzetünk nagy vér anuának és konfesszorainak nem, vagy csak habozva adják meg a kegyelet és hála elégtételét. A nemzeti elkeseredés kítőreiséit nem eléggé okolják meg s a hitszegést hallgatással takargatják. Az ifjuság emlékezőtehetségét ellenben a zsarnok hatalom olyan képviselőinek neveivel is terhelik, a kiknek az a legnagyobb érdemük, hogy meghaltak, a kik egyébiránt még ez egytelenejy jó cselekedetükkel is későn örvendeztettek meg bennünket: magyarokat. Fölolvású éles hangon foglalokzik a társadalmi korrupcióval, okaival s a népiskolai neveléstől várja kiirtását. Fölolvását következő javaslattal rekesztette ne: A német nyelvet teljesen törölni kell népiskoláink tanítási tervéből; történeti iskolakönyveinket revidálni kell; a nevelésre a tantárgyak terjedelmének rovására is több időt és gondot kell fordítani jövőre, mint a mennyt fordítottunk eddigél: s e ezébből az igazgatók tanítási kötelezettségét — legalább a népesebb népiskolákban — teljesen meg kell szüntetni, vagy legfőlebb csak kritikus esetekre korlátozni.

Halálozás. Markaly István baróthi róm. kath. kántortanító f. hó 11-én élete 57. tanításának 38-ik évében szívszélhűdés következtében váratlanul elhunyt. Az ő. v. f. n.

Fölhívás. Kérellemmel fordulok azon tanító urakhoz, kik 1889. évben tettek Nagyszombatban képesítő vizsgálatot, hogy jelenlegi tartózkodási helyüket f. évi február hó végéig alulírottal tudassák. Iskolatársi üdvözléssel Holovits Sándor róm. kath. tanító Búr-Szent-Miklós (Pozsoenygye).

Szerkesztői üzenetek.

Sz. R. Köszönet. Az ismertetést közzétettük. — **K.** Ha beérkezik, ismertetni fogjuk. — **B. Gy.** Köszönet a gyors értesítésért. — **Sz. K.** Levelét áttettük a Magyar Tanítók Országos Takaréka és Hitelszövetkezetének vezérigazgatójához. Budapest, VIII., Józsefkörút 8 szám. 1. — **V. J.** Kívánságának eleget tettünk. — **J. E.** Köszönő sorait áttettük a Szent-István-Társulat főtiszt. igazgatóságához. **D. K.** Ha ezelőtt félévénkint kapta meg az említett járandóságot, ez esetben ehhez a jövőben is joga van. — **H. S.** Készséggel teljesítettük kérését. — **K. J.** Teljesen díjra tarthat igényt. Ezt a fentartó is megadhatja. — **D. Gy.** Valószínűleg még nem döntöttek a kérvények fölött. Az eredményt annak idején közölni fogjuk. — **Sch. A.** Esméje fölött sokat gondolkodtunk. Mi történetük az óvodából kilépett 6—8 éves tankötelesekkel: erre nem ad választ s mi sem tudunk megoldási módot találni. Pedig ez fontos kérdésül állítatnék föl. — **L. B.** Intézze kérvényét az illetékes esperesi hivatal után a nagymélt. vallás- és közoktatási miniszteriumhoz. Mellékletek: 1. Keresztelő level. 2. Működési bizonyítvány. 3. Hatósági bizonyítvány anyagi helyzeteről. — **W. A.** Levélben adtunk választ. — **M. Gy.** Vállai. Az esedékes részletet jogosan kérheti: meg kell hogy kapja. — **O. J.** Köszönet. Közlésre várnak. — **P. J.** Levélben válaszoltunk. — **G. L.** Várjuk. A legnagyobb készséggel támogatjuk. Intézkedünk. — **P. J.** Minket az elintézésről már igen régen értesítettek. Elöttünk is érthetően az eljárás. — **K. Gy.** A könyvkiadó társulatok a köröknek aligha adhatnak teljesen ingyen könyveket. Jó volna részlettízetésre megrendelést eszközölni. — **Sz. J. H. D.** Köszönet. Viszont.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PALYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Ó-Turán (Nyitra) róm. kath. népiskolánál egy tanítói állomás azonnal betöltendő. Fizetés évi 670 korona készpénz, butorozott szoba fűtéssel és állami segély kifizetésben. Vallásérkölesi nevelés és Istentiszteleteknél való közreműködés kívántatik. Zenében jártasnak bírnak előnyvel. Tannyelv magyar-tót. Esetleg tanítónők vagy ovónők is pályázhatnak. Kellőleg felszerelt folyamodványokat alulróltra *január 20-ikáig* küldendők. *Láng Rudolf* esperes-plebános. 13 1-1

A **csütörtöki** magyar ajkú önálló tanítói állomásra, melyre csak nőtlenek pályázhatnak a választás folyó év és *hó 30-án* tartat k meg. Jövedelme: 720 korona Csütörtök mezőváros községi pénztárából és 18korona fületmény ezimén. Lakása egy butorozott szobából áll. Köteles a II-ik osztályt önállóan vezetni, az ismétlőiskolát kezelni és a kántortanítói teendőikben segédkezni. A megválasztott csak egy sikeresen elföltött év után fog véglegesítettetni: akkor fizetése 800 koronára emeltetik. Az iskolaszékre ezimzett folyamodványok *16. Leszkay Sándor* ker. h. alesperes, tanfelügyelő és nagymagyar plebános utalá nyujtandók be. Kelt Csallóköz-Csütörtökön 1902 január 13. A róm. kath. iskolaszék. 14 1-1

Mogyorósi (Esztergom) róm. kath. iskolához okleveles tanító kerestetik. Fizetése: 100 kor a községtől, 700 kor. államszegély. Lakás és kertiletmény. Folyamodványok hajóthi *plebániai hivatalhoz* küldendők. 19 1-1

Besztercebányai egyházmegye.

Dóczy-füreszei (Barsm.) tanítónői állomásra pályázat nyujtatik. Jövedelme a községtől 300 frt., államszegély 100 frt. 1 szoba, konyha, kamra, fa 25 méter. Pályázhat német okleveles tanítónő *január 19-ig*. Folyamodványok *Csellár József* plebánosra ezimzendők. 18 1-1

Győri püspöki megye.

Alsó-Ilmtzen (Mosonm.) megüresedett kántortanítói állásra *febr. 16-ig* pályázhatni. Javadalmazás: tagas lakás mellékepekletekkel, 6 kat. hold föld, munkáltatása a kántortanítót illeti: 8 urb. hold legelő: 56 mérő rozs; buzaszedés egyenértéke 60 kor; 2 szekér széna; 6 öl hasábbia; 3 tanterem és 2 tanítószoba fűtésére: 270 kor. készpénz. Templomi szolgálatért: 165 és 101 ölynyi kertek: 60 kor. 2 font gyertya; alapítványok után 14 kor., stóla-jövedelem 140-160 korona. Kérvények iskolaszékhez ezimzelve *Bichler János* espereshez Féltoronyba nyujtandók be. 15 1-1

A **rojtöki** (Sopronmegye) róm. kath. népiskolánál az osztálytanítónak kántortanítóvá történt megválasztatása miatt az osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása 600 kor., butorozott szoba és egy öl hasábbia. Vezeti az első osztályt és a kántorságban segédkezik. Kérvények *László Antal* iskolaszéki elnökhöz küldendők. Tanítónők is pályázhatnak. Választás *február 1-én*. 16 1-1

Kassai egyházmegye.

A **zsalobinai** (Zemplénm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: a hitközségtől 200 kor., államszegély 396 kor., terményekben és stólaban 204 kor., lakás, kert és 2 hold szántóföld haszonélvezete. Kérvények *február 25-ig* Varannóra (Zemplén) az *esperességhez* küldendők. 20 1-2

Szatmári egyházmegye.

A **királyházi** (Ugocsa megye) róm. kath. kántortanító állásra *7. hó 31-iki* határidővel pályázat hirdettetik. A javadalom áll kényelmes lakáson kívül: 1. Hámalapból 70 kor., 2. tandíj 88 korona, 3. stóla 60 korona, 4. 27 1/2 néka tengeri 55 korona értékben, 5. tűzifajárándóság 76 kor., 6. államszegély 380 kor., 7. 10 hold 1300 öl szántóföld, 430 öl rét, 622 öl kert. Az állást azonnal el kell foglalni. Kérvények nt. *Dimand Lajos* h. espereshez intézendők *Túrterebésre* (Ugocsa megye). 17 1-1

Stephanum nyomása Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.

A magyar nemzet története.

Elbeszéli Bodnár Gáspár.

Két kötet.

Szép félvászonkötésben, színes bortékban 1 kor. 20 fill.

Megrendelhető

a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában
(Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.)

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A művelt katolikus olvasóközönség számára

kiadja

a Szent-István-Társulat.

Ara angolvaszonkötésben kötetenkint 1 kor.

Megrendelhető a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

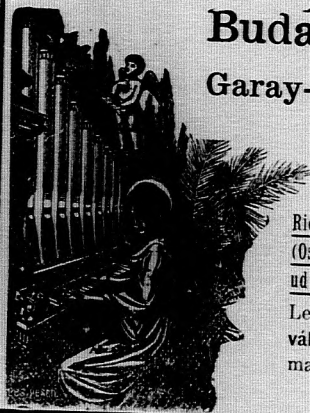
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

GÉPEKKEL BERENDEZETT
ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger Testvérek

Budapest,
Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerdorff
(Osztr.-Szilézia) es. és kir.
udv. orgonagyáranak fiokja.
Legolesőbb áron ki-
váló légnymásu (pneu-
matik) orgonákat szállí-
tanak.